

KAJ JE IME?

Povzetki

Urša Chitrakar

ALI UMETNOST KRŠI ZAKON?

Nekateri pravni vidiki umetnosti Janeza Janše, Janeza Janše in Janeza Janše

Ko so mi Janez Janša, Janez Janša in Janez Janša predstavili svoje delo in dileme, s katerimi so se soočali, ker je Moderna galerija nameravala odkupiti njihove osebne izkaznice, so me vprašali: "Misliš, da je naša umetnost v nasprotju z zakonom?"

Na to vprašanje ni preprostega odgovora, kar velja tudi za vse druge vidike njihovih umetniških prizadevanj. Še vedno ni gotovo, ali lahko muzej zakonito pridobi ali si izposodi osebne izkaznice, da jih razstavi kot umetniška dela. Vendar pa resnična vrednost umetniškega dela ni omejena na otipljiv predmet, v katerega je to vpeto, temveč se nahaja v njegovi nesnovni manifestaciji. To se je pokazalo, ko so enega od potnih listov (kot konceptualno umetniško delo) prodali na dražbi, ne da bi ga odvzeli umetniku, ki ga je še naprej uporabljal za legitimiranje.

Še eno kontroveržno pravno vprašanje je, ali dejanje spremembe imena ali razstavljanja s tem povezanih osebnih dokumentov sploh ustrezajo zahtevam za varstvo avtorskih pravic. Po drugi strani pa je že potrjeno, da ima ime Janez Janša določeno lastniško vrednost, zato so ga umetniki uspešno registrirali kot blagovno znamko. Zato umetniki pri uveljavljanju svojih temeljnih človekovih pravic (kot je svoboda izražanja) ne postavljajo pod vprašaj le obstoječega pravnega okvira in organov, pristojnih za njegovo izvrševanje, ampak tudi distributerje njihovega umetniškega dela in občinstvo izzivajo k premisleku o lastnem zakonitem ravnanju.

Mladen Dolar

KAJ JE IME?

Ime ima vselej simbolni mandat. Takoj ko se pojavijo samozvanci, ki si lastijo tuje ime, se zastavijo vprašanja o moči simbolnega mandata, njegovi veljavnosti in upravičenosti. Imena se nanašajo na genealogije, a s tem vedno vključujejo določeno porazdelitev moči. Prisvojiti si ime pomeni prisvojiti si moč. S slehernim imenom, s privzetjem družbene vloge, ki sodi k imenu, s prenašanjem simbolne dediščine, družbenim vplivom in genealoško inskripcijo se terja moč. Zgodbe o sleparjih, ki si lastijo tuje ime, vsebujejo trenutek zbežanosti – občutek, da je v človek v resnici vedno slepar, ki si lasti tuje ime, kajti nihče ne more nikoli zasesti nekega imena legitimno, naravno, in se čutiti povsem upravičenega, da nosi ime, ki ga nosi. Tega ne more nikoli utemeljiti noben zadovoljiv razlog; za nobeno ime nikoli ne zadostuje Leibnizovo načelo zadostnega razloga. Občutek, da si vsiljivec, slepar, ki si lasti tuje ime, ni osebno občutje ali posebnost; to je strukturni občutek, ki spremlja imena – njihova senca in učinek.

Konstantina Georgelou

JANEZ JANŠA: DEJANJA POLITIZACIJE S POMOČJO UMETNOSTI

V predavanju se bom posvetila trajajočemu umetniškemu delu treh umetnikov kot procesu politizacije, ki ugovarja današnjemu individualiziranemu svetu tako, da ustvarja medsektorsko vključevanje in infrastrukturno sodelovanje. Med svojimi dolgotrajnimi projekti se umetniki, pa tudi institucije, s katerimi sodelujejo, politiki, mediji, banke, pravni sistem in ministrstva soočajo s težavami in paradoksalnimi situacijami, v katerih je treba sprejemati kritične odločitve in (skupne) ukrepe. Na podlagi njihovega kolektivnega in trajnega angažmaja menim, da si v svojem delu predstavljajo vrsto umetniške dejavnosti, ki vstopa v logiko infrastrukturnih, pravnih in administrativnih strategij, zajema njihovo nekonsistentnost in se odmika od svoje osi. Ker živimo v nenehni prekarnosti, tesnobi in brezupu, ko se je težko odločati, kako (ponovno) delovati in se upreti, se zdi, da delo umetnikov kritično zastavlja vprašanje 'kako danes delovati?' in napoveduje dejanje kot tvorbo angažiranega načina soobstoja.

Mala Kline

O UMETNOSTI MED AVTONOMIJO IN NEAVTONOMIJO

Projekt Janez Janša Janeza Janše, Janeza Janše in Janeza Janše

V prispevku se ukvarjam z gesto preimenovanja treh Janezov Janš po nekdanjem predsedniku slovenske vlade; pri tem uporabljam triado Giorgia Agambena Življenje - jezik - zakon, da bi odkrila potencialnost, ki se odpira in postane dostopna s spremembo imena. Pokažem, kako gesta preimenovanja posega v institucionalizirane okvire in preoblikuje javno sfero, ki jo po besedah Chantal Mouffe označuje odsotnost vsakega konstitutivnega političnega antagonizma in nasprotne politike, zaradi česar postane antagonističen odnos med politiko in umetnostjo ves čas viden. Predstavitev sklenem s trditvijo, da največji politični potencial geste preimenovanja tiči prav v tem, da vztrajno zavrača razlago razlogov za spremembo imena. To delo prav s pomočjo netransparentnosti in strategij, zaradi katerih ostaja začasen rezultat nepredvidljivih okoliščin, ki izhajajo iz njegovega kontradiktornega javnega stališča, spodkopava normativne in diskurzivne operacije zato, da potrjuje negotovo svobodo izražanja in politično legitimnost umetnosti kot skupnega. Pokaže, da je nemara prepričljivejše in politično zanimivejše, če skupne vezi pletemo skozi to, kar še pride, ne pa okrog vnaprej določene ideologije in političnega programa.

Jela Krečič

V IMENU IMENA

V zadnjem desetletju je projekt Janez Janša segel daleč čez meje slovenskega estetskega in političnega prizorišča. Ta projekt obravnava več razsežnosti osebnega imena in spremembe imena, od ontologije do politike v širšem pomenu besede. V delu umetnikov postane osebno ime žarišče umetniškega dela. Natančneje, pojav in funkcija imena v pravnih in drugih dokumentih, kot so osebne izkaznice, potni listi in bančne kartice, igra osrednjo vlogo pri njihovih umetniških prizadevanjih: razstavah in instalacijah. Vprašanje je, kako lahko to razložimo v okviru umetnostnega sistema ali v umetniškem diskurzu. Michel Foucault v znamenitem besedilu "Kaj je avtor?" odpira zanimivo teoretsko perspektivo o tem, kako je avtorjevo ime prepleteno z umetniškim delom in kako razstavljanje imena kaže moč in vpliv

avtorjevega imena v umetnosti in umetnostnem diskurzu. Projekt(i) Janez Janša spodkopava(jo) prevladujoče pojmovanje umetnikov, umetnostnih sistemov in vloge imena - to, kar navadno jemljemo kot samoumevno. Ko ime postane osrednji predmet umetnosti, se to zgodi na račun trdnih temeljev avtorjevih funkcij in umetniškega diskurza.

Lev Kreft

VSE O JANEZU JANŠI

Leta 2007 so Emil Hrvatin, Davide Grassi in Žiga Kariž spremenili svoja imena v Janez Janša, Janez Janša in Janez Janša. Ko je prišlo do te spremembe, je bil najbolj znan in viden Janez Janša v Sloveniji predsednik vlade (2004 – 2008). Veljal je za sovražnika alternativne kulture. Toda trije novorojeni Janezi Janše so oznanili, da je njihovo spreminjanje imena intimna odločitev, ne pa javno stališče. Najzanimivejši del njihovih skupnih projektov je uporaba imen kot ready-made-ov. Tovrstni projekti se ukvarjajo z istovetnostjo, s sredstvi identificiranja in s podčrtanimi metafiziko in fetišizmom osebnih dokumentov kot posebne vrste "navadne stvari", ki istočasno potrjujejo in zanikajo, da so "posamezniki sistemi reprezentacije" (Arthur Danto). Osredotočili se bomo na dve temi: ime in osebni dokumenti kot ready-made-i; in na pojasnjevanje tesnobe, nelagodja in odpora umetniškega sveta ob tem projektu.

Aldo Milohnič

KAKO NAPRAVIMO KAJ Z IMENI IN PODPISI

O politiki performativnega (pre)imenovanja

Matisse je nekoč izjavil, da bi si morali umetniki redno spreminjati ime, slovenski umetniki Žiga Kariž, Emil Hrvatin in Davide Grassi pa se z uresničevanjem te zamisli dejavno ukvarjajo od leta 2007, ko so si spremenili ime v Janez Janša. Čeprav umetniki vztrajajo, da so imeli strogo 'osebne razloge' za to dejanje radikalnega posega v svojo osebnost, je precej očitno, da v tem primeru 'resnično ime' pravzaprav 'piratizirajo' in ga spreminjajo v nekakšno večkratno ime. Njihovo novo ime ni nič več psevdonim, ampak začne namesto tega učinkovati kot homonim - predstavljeno je v bolj kompleksno mrežo pomena. To kompleksnost lahko preučujemo na podlagi številnih primerov, zbranih v okviru serije v zadnjih desetih letih 'projekta Janša'. Izpostavil bom dva od njih: *Signatura Dogodek Kontekst* (2008) in *Signatura* (2010). Najprej bom razpravljal o teoretičnem okviru podpisa, potem, v drugem delu predstavitve, pa se bom posvetil bistvu - performativnosti (pre)imenovanja na podlagi medsebojnega delovanja podpisov in identitet treh Janš. Končno bom ponudil mogoče odgovore na vprašanja, ki ju je izzval poskus treh Janš, da bi nekaj napravili z imeni in podpisi: prvič, kako sta performans *Signatura Dogodek Kontekst* in razstava *Signatura* povezani z drugimi projekti v seriji; in drugič, ali podpis še vedno služi kot jamstvo pristnosti umetniškega dela ali pa je prej produkt metode ustvarjanja z imenoma?

Robert Pfaller

OD ISTEGA DO VEČ

Komičnost in poetika proliferacije

Predstavljajte si stavek, ali celo pesem, sestavljeno iz enega in istega označevalca ali njegovih ustreznih. Napis v neki stari dunajski izložbi, ki je oglaševal zemljevide in globuse, mi je nekoč ponudil zgleden primer take "modularne pesmi". Glasil se je: "svet zvezda planet zemlja" ("Weltstar Planet Erde"). Štirje enakovredni elementi, postavljeni v vrsto, ki je sestavljala stavek - tako kot trije slovenski umetniki, ki so, ko so prevzeli ime drugega človeka, začeli obstajati v vrsti, ki jo sestavljajo štirje enakovredni elementi. V svojem prispevku se želim posvetiti globokemu estetskemu užitku, ki nastane, ko se enakost spremeni v bližino: ko Saussurove "osi" jezika na videz postanejo iste, je tako, kot bi presegli določeno naporno "gravitacijo" govora: radostno zmagoslavje, kot bi v družbenem svetu opustili dolgočasno delitev identitet, lastnosti, pripadnosti in podobno in bi vsi postali bratje.